

ЕФЕКТИВНИЙ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

У статті проведено аналіз закордонного досвіду забезпечення функціонування системи електронних закупівель, який дозволив визначити, що в країнах-учасниках Європейського Союзу функціонують провідні суб'єкти публічної адміністрації як органи виконавчої влади (у Литві – Управління державних закупівель), як автономні особи (у Болгарії – Агентство з державних закупівель, у Латвії – Державна агенція регіонального розвитку) та як підпорядковані вищим органам влади особи (у Польщі – Бюро державних закупівель), що здійснюють владні повноваження у сфері публічних закупівель, формують і реалізують відповідну державну політику. Доведено, що в більшості держав функціонують електронні системи публічних закупівель, а в інших країнах успішно реалізуються відповідні проекти щодо запровадження цієї системи.

Ключові слова: державна політика, Європейський Союз, органи виконавчої влади, публічні закупівлі, система електронних закупівель.

В статті проведено аналіз зарубіжного досвіду забезпечення функціонування системи електронних закупок, который позволил определить, что в странах-участниках Европейского Союза функционируют ведущие субъекты публичной администрации в качестве органов исполнительной власти (в Литве – Управление государственных закупок), в качестве автономных лиц (в Болгарии – Агентство по государственным закупкам, в Латвии – Государственное агентство регионального развития) и в качестве подчиненных высшим органам власти лиц (в Польше – Бюро государственных закупок), осуществляющие властные полномочия в сфере публичных закупок, формирующие и реализующие соответствующую государственную политику. Доказано, что в большинстве государств функционируют электронные системы публичных закупок, а в других странах успешно реализуются соответствующие проекты по внедрению этой системы.

Ключевые слова: государственная политика, Европейский Союз, органы исполнительной власти, публичные закупки, система электронных закупок.

The article analyzes the foreign experience of ensuring the functioning of the electronic procurement system, which made it possible to determine the leading actors of public administration in the European Union member states, as bodies of executive power (in Lithuania is the Office of Public Procurement), as autonomous persons (in Bulgaria is the Agency for Public Procurement, in Latvia is the State Agency for Regional Development) and as subordinate to the highest authorities of the person (in Poland is the Bureau of Public Procurement), which exercise power in the field of public procurement and form and implement the relevant state policy. In the article it is proved that in most countries electronic systems of public procurements operate, while not her countries the corresponding projects on the introduction of this system are successfully implemented.

Key words: electronic procurement system, European Union, executive bodies, public procurement, state policy.

Вступ. Держава є одним з основних учасників економічного процесу як споживач товарів, робіт і послуг. Публічні закупівлі становлять значну частину світових торгових потоків, яка орієнтовно може сягати 1 трлн. євро на рік. На практиці розвинуті країни використовують публічні

закупівлі як один із дієвих інструментів системи державної допомоги для забезпечення соціально економічного розвитку та стабільного росту економіки. Проте розмір таких закупівель не завжди свідчить про їхню ефективність, оскільки даний сектор у кожній країні має свої корупційні складники. Від ефективності здійснення публічних закупівель залежить успішність функціонування економіки загалом. Отже, актуалізується питання подальшого розвитку системи публічних закупівель і підвищення ефективності використання державних коштів для забезпечення українського суспільства якісними товарами та послугами [9, с. 70].

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб за допомогою компаративістичної характеристики міжнародного та закордонного законодавства визначити і проаналізувати іноземний досвід забезпечення функціонування системи електронних закупівель.

Результати дослідження. На визначення ефективного закордонного досвіду забезпечення функціонування системи електронних закупівель звертали свою увагу такі вчені, як: М. Голованенко, Н. Дроздова, Л. Катроша, О. Мельников, Д. Мартинович, В. Міняйло, Є. Романенко, В. Прядко, Ю. Фалко й інші.

Країни світу використовують публічні закупівлі як один із дієвих інструментів системи державної допомоги для забезпечення соціально-економічного розвитку та стабільного росту економіки [9, с. 70]. У Болгарії існує Агентство з державних закупівель, створене 12 квітня 2004 р. за Декретом № 56 Ради Міністрів, відповідно до закону про державні закупівлі, який набув чинності 1 жовтня 2004 р. і передбачає створення автономної адміністративної структури в зазначеній сфері [2].

Пріоритетом діяльності Агентства з державних закупівель є забезпечення ефективності системи державних закупівель у Болгарії за принципами: рівності та недискримінації; вільної конкуренції; пропорційності; гласності та прозорості. Агентство з державних закупівель підпорядковане міністру фінансів і допомагає йому в реалізації державної політики у сфері державних закупівель. Агентство з державних закупівель очолює та представляє виконавчий директор [2].

У межах діяльності органів, які здійснюють методологію і контроль у сфері закупівель, повноваження Агентства з державних закупівель вказані в Правилах діяльності агентства, відповідно до яких виконавчий директор Агенції з державних закупівель: розробляє проекти нормативних актів у сфері державних справ замовлення; надає методологічну допомогу клієнтам, пов'язану із впровадженням законодавства; сприяє належній практиці у сфері державних закупівель, зокрема й пов'язаній із впровадженням екологічних, соціальних, інноваційних вимог; організовує та керує процесом підготовки та видання стандартизованих вимог і документів; контролює випадковий вибір процедур державних закупівель; контролює процедури переговорів; впроваджує контроль за контрактами, укладеними на підставі винятків до сфери застосування закону; контролює зміни до договорів державних замовлень; передає справу компетентним органам влади для здійснення контролю за дотриманням закону; закликає Комісію з питань захисту конкуренції ухвалити рішення підрядників, які вчинили порушення під час укладення контрактів, встановлених Європейською комісією щодо укладення договору; підтримує та керує єдиною централізованою платформою; розробляє та затверджує зразкові документи та правила користування централізованою платформою; забезпечує технічні можливості для використання на платформі типових документів, що стосуються укладання державних договорів; здійснює моніторинг державних закупівель на базі інформації, опублікованої на Порталі державних закупівель; випускає щомісячний бюлетень із показниками, які характеризують основні елементи ринку державних закупівель; здійснює співробітництво у сфері державних закупівель з іншими органами, а також галузевими й іншими організаціями; надає міністру фінансів річний звіт про діяльність агентства [3].

Агентство з державних закупівель підтримує Портал державних закупівель. Портал державних закупівель – централізована інформаційна система, яка забезпечує доступ до інформації про всі аспекти державних закупівель, структурованої в певних тематичних областях і спрямованої на конкретні інтереси основних груп споживачів. Інформація оновлюється щодня. Портал державних закупівель визначає правову базу та практику в цій галузі, а також корисні посилання на інші інтернет-ресурси. Метою є досягнення більшої обізнаності, гласності та прозорості щодо питань державних закупівель та надання відповідної методологічної допомоги тим, хто бере участь у цьому процесі. Портал державних закупівель є загальнодоступною системою і доступ до нього безкоштовний. Портал має болгарську й англійську версії [1].

Отже, у Болгарії функціонує автономний суб'єкт публічної адміністрації щодо забезпечення функціонування системи електронних закупівель в особі Агентства з державних закупівель.

вель, яке підтримує функціонування інформаційно-комунікативної системи, а саме – Порталу державних закупівель.

У Литві діє Закон про державні закупівлі від 13 серпня 1996 р. № I-1491, який встановлює порядок державних закупівель, права, обов'язки та відповідальність суб'єктів закупівлі, порядок здійснення контролю за державними закупівлями та врегулювання спорів. Положення Закону були узгоджені із правовими актами Європейського Союзу (далі – ЄС) [4]. Законом визначено, що в державі функціонує Управління державних закупівель, яке є органом, що діє в межах Міністерства економіки та здійснює політику державних закупівель, контролює дотримання законодавства про здійснення закупівель і фінансується з державного бюджету. Управління державних закупівель є державною юридичною особою, що має свій банківський рахунок і печатку з державною емблемою Литви та її найменуванням. Положення Офісу державних закупівель підлягають затвердженню Міністерством економіки. Директор Управління державних закупівель наймається та звільняється з посади міністром економіки відповідно до процедури, встановленої Законом Литовської Республіки про державну службу [4].

Управління державних закупівель виконує такі функції: у межах своєї компетенції розробляє та / або ухвалює нормативно-правові акти, що регулюють закупівлі; запобігає порушенням законодавства та відповідних підзаконних нормативно-правових актів, контролює відповідність органів-замовників вимогам цих нормативно-правових актів і умовам укладених державних контрактів під час закупівлі необхідних товарів, послуг або робіт і забезпечує відповідні планування закупівель, виконання державних контрактів, а також оцінку результатів виконання державних договорів; розглядає адміністративні справи в межах своєї компетенції; надає методичну допомогу, складає рекомендації, необхідні для виконання Закону про державні закупівлі; збирає, зберігає та аналізує інформацію про державні закупівлі; аналізує та оцінює систему закупівель і складає пропозиції щодо її вдосконалення; організовує підготовку державних службовців або працівників, відповідальних за закупівлю та навчання цих осіб; готує та подає до Європейської комісії в терміни та за формою, встановленою Комісією, щорічну статистику щодо закупівель поставок, послуг і робіт, а також будь-яку іншу інформацію, яка може бути запитана; адмініструє Центральний портал державних закупівель; виконує інші функції, передбачені іншими правовими актами [4].

У Законі про державні закупівлі від 13 серпня 1996 р. № I-1491 визначено, що Центральний портал державних закупівель – це інформаційна система, керована Центральним органом закупівель та призначена для: забезпечення електронних засобів для подання та ведення повідомлень і звітів про закупівлі; забезпечення електронних засобів проведення процедур державних закупівель; публікації інформації про державні закупівлі в Інтернеті [4].

Тобто в Литві функції забезпечення системи електронних закупівель виконує спеціалізований орган виконавчої влади – Управління державних закупівель, що прямо підпорядковане Міністерству економіки та реалізує державну політику у сфері закупівель і водночас виконує функції публічного адміністратора, що забезпечує функціонування Центрального порталу державними закупівлями.

У Латвії функціонує Державна агенція регіонального розвитку, мета якої полягає в здійсненні заходів підтримки збалансованого регіонального розвитку країни шляхом забезпечення реалізації національних, ЄС та інших фінансових інструментів, передбачених нормативними актами, розроблення електронного урядування державних і місцевих органів влади, аналітичної діяльності й адміністративної підтримки міжнародних програм [5].

Основними цінностями Державної агенції регіонального розвитку є люди – як клієнти, так і співробітники. Державна агенція регіонального розвитку базується на таких принципах: чесної та професійної діяльності; підходу, орієнтованого на клієнта; неупередженості в процесі ухвалення рішень; цілеспрямованого й ефективного використання фінансових ресурсів [5].

Основні напрями діяльності Державної агенції регіонального розвитку: розвиток державного електронного уряду; забезпечення системи електронних закупівель; впровадження та нагляд за діяльністю, що фінансується державою, структурними фондами ЄС та іншими фінансовими інструментами; забезпечення роботи міжнародних програмних секретаріатів та інформаційних пунктів; участь у міжнародних проектах [5].

У Латвії діє підсистема електронної комерції, що виступає в ролі інтернет-магазину для клієнтів у державному секторі, де її стандартні продукти пропонуються декількома постачальниками. Державна агенція регіонального розвитку через відкриті змагання відповідно до вимог законодавства про державні закупівлі забезпечує створення та підтримку стандартних каталогів

товарів і послуг відповідно до загальних угод, укладених між центральним органом закупівель і постачальниками [6].

Варто зазначити, що в державі запущений Проект «Розробка платформи електронного закупівель та електронного аукціону», спільно з Державною агенцією регіонального розвитку та ЄС № 2.2.1.1/17/I/004. Проект буде реалізовуватися за підтримки Європейського фонду регіонального розвитку, а його загальна сума фінансування складе 2 000 000 євро. Під час реалізації проекту будуть вдосконалені операційні процеси, а також будуть розроблені й опубліковані повторно використані набори даних щодо згаданих закупівель. Зокрема, проект матиме веб-сайт електронних закупівель www.eis.gov.lv і електронний аукціон-платформу, що сприятиме виконанню Закону про державні закупівлі, а також зробить більш доступним для користувачів використання будь-якої електронної системи закупівель (далі – EIS) [6].

Метою проекту є сприяння участі користувачів у процесі закупівлі шляхом впровадження нових електронних послуг і вдосконалення функціональних можливостей. EIS буде надавати посилення на портал Certis, що сприятиме участі підприємств у міжнародних закупівлях, і надавати інформацію про повторне використання єдиної європейської тендерної документації для платформи EIS. Реалізація заходів за проектом планується на три роки з 1 серпня 2017 р. по 31 липня 2020 р. [6].

Отже, у Латвії діє Державна агенція регіонального розвитку як провідний суб'єкт публічної адміністрації у сфері закупівель, що забезпечує функціонування підсистеми електронної комерції як порталу для реалізації публічних закупівель і спільно з ЄС розробляє проекти щодо запровадження електронних закупівель і електронних аукціонів у державі.

Ринок публічних закупівель у Республіці Польща є доступним і перспективним для компаній-постачальників з України. Стислі процедурні строки та великий об'єм тендерної документації потребують співпраці українських компаній із кваліфікованими спеціалістами, які досконало знають процедури та правила у сфері публічних закупівель у Польщі (правова культура, «риба» контракту). Наразі, до переходу польського ринку публічних закупівель на електронну форму комунікації, актуальною схемою для постачальників-резидентів України є участь у публічних закупівлях через афілійовану компанію-резидента Польщі [8].

У Польщі діє Бюро державних закупівель – це бюджетний підрозділ, створений для підтримки Канцелярії президента, який є центральним органом державного управління, компетентним у питаннях державних контрактів у межах, встановлених Законом про державні закупівлі від 29 січня 2004 р. Місія Бюро державних закупівель полягає в забезпеченні прозорості процесу закупівель, наданні підприємцям недискримінаційного доступу до державних контрактів [7].

Діяльність Бюро державних закупівель полягає в основному в реалізації зобов'язань у сфері розроблення нормативно-правових актів щодо державних закупівель і надання висновків щодо проектів нормативно-правових актів у межах міжміністерських консультацій; здійснення контрольних повноважень президента, аналізу функціонування системи державних закупівель у Польщі; поширення знань в області державних закупівель, організації навчальних курсів, розроблення навчальних програм і публікацій; забезпечення організаційних умов функціонування засобів правового захисту в процесі оскарження; міжнародного співробітництва щодо державних закупівель [7].

У Польщі суб'єктом забезпечення функціонування системи закупівель є Бюро державних закупівель, що є центральним органом державного управління та за підтримки Канцелярії президента реалізує запровадження системи електронних закупівель у державі.

Висновки. Аналіз закордонного досвіду забезпечення функціонування системи електронних закупівель дозволив визначити, що в країнах-учасниках ЄС функціонують провідні суб'єкти публічної адміністрації як органи виконавчої влади (у Литві – Управління державних закупівель), як автономні особи (у Болгарії – Агентство з державних закупівель, у Латвії – Державна агенція регіонального розвитку) та як підпорядковані вищим органам влади особи (у Польщі – Бюро державних закупівель), що здійснюють владні повноваження у сфері публічних закупівель, формують і реалізують відповідну державну політику. Водночас у більшості держав функціонують електронні системи публічних закупівель, а в інших успішно реалізуються відповідні проекти щодо запровадження такої системи.

Список використаних джерел:

1. Агенцията по обществени поръчки поддържа // Портал за обществени поръчки. Агенцията по обществени поръчки. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL.
2. Агенцията по обществени поръчки поддържа. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,168247&_dad=portal&_schema=PORTAL.
3. Устройствен правилник на Агенцията по обществени поръчки // Агенцията по обществени поръчки. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,290255&_dad=portal&_schema=PORTAL.
4. Law on Public procurement of Republic of Lithuania // Government of the Republic of Lithuania. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.406821?jfwid=-19kda1ir4g>.
5. Valsts reģionālās attīstības aģentūra // Parmums. Valsts reģionālās attīstības aģentūra. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vraa.gov.lv/lv/about/>.
6. Esietsveicināti Elektronisko iepirkumu sistēmā. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.eis.gov.lv/EIS/Publications/PublicationView.aspx?PublicationId=21&systemCode=CORE>.
7. Urząd Zamówień Publicznych // Zadania. Urząd Zamówień Publicznych. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.uzp.gov.pl/urząd-zamowien-publicznych/zadania>.
8. Державні закупівлі, як засіб доступу до ринку Республіки Польща // LAWYER-EXPERT. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawyer-expert.com/ru/russkij-derzhavni-zakupivli-yak-zasib-dostupu-do-rinku-respubliki-polshha/>.
9. Мартинович Д.С. Аналіз ефективності публічних закупівель як інструменту державної допомоги / Д.С. Мартинович // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 18. – С. 70–76.

УДК 351.741:35.088.7

**СИНЯВСЬКА О.Ю.,
МИХАЙЛОВА Ю.О.**

**ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ ПЕРЕДОВИХ СВІТОВИХ СТАНДАРТІВ
НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

У статті з'ясується поняття, сутність і значення наукової організації праці поліцейських. Визначаються її складові елементи, напрями та завдання, а також можливості використання в Україні позитивного досвіду наукової організації праці поліцейських провідних країн світу.

Ключові слова: наукова організація праці, робоча сила, трудовий процес, предмети праці, Національна поліція, поліція закордонних країн.

В статье исследуется понятие, сущность и значение научной организации труда полицейских. Выделяются его составные элементы, направления и задачи, а также определяются возможности внедрения в Украине положительного опыта научной организации труда полицейских ведущих стран мира.

Ключевые слова: научная организация труда, рабочая сила, трудовой процесс, предметы труда, Национальная полиция, полиция зарубежных стран.

© СИНЯВСЬКА О.Ю. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6 (Харківський національний університет внутрішніх справ)

© МИХАЙЛОВА Ю.О. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності (Харківський національний університет внутрішніх справ)